



# מאור הזית

## דברי תורה משלחן מערכת מכון עלה זית

שנה ב: גליון יא | שבת קודש פרשת וישב | כג כסלו ה'תשפ"ו

### מאור המוסף

וישב יעקב בארץ מגורי אביו (לז, א).

כתב רש"י (פסוק ב ד"ה אלה), "ועוד נדרש בו, וישב יעקב, ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, אומר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה".

הקושיא ידועה ומפורסמת, מה פגם יש בכך שביקש יעקב לישב בשלוה, ומדוע נגזר עליו בשל כך שיקפוץ עליו רוגזו של יוסף.

ביאר בזה האבני נזר (נאות הדשא ח"א), כי האדם נשלח לעולם הזה כדי שיעבוד את השי"ת ויוסיף וילך תמיד ממדרגה למדרגה, וכאשר הגיע האדם אל השלימות הרי כבר אינו צריך להיות עוד בזה העולם. ועל כן יש לו לאדם להיזהר לבל יחשוב כי כבר הגיע אל המנוחה ואל הנחלה, וכבר זכה לקנות בנפשו מדרגות היראה והקדושה, ומעתה יכול הוא לישב בשלוה ואינו צריך לעמול עוד ולהוסיף מדרגה על מדרגתו. כי אם כן, למה לו עוד חיים כאן בעולם השפל, וח"ו ידבק בו ההעדר. אלא צריך האדם לידע כי אין קץ לריבוי מדרגות הקדושה, וירגיש בנפשו כי רחוק הוא מההשגת השלימות ומקיום חובתו בעולמו, וכך לא ינוח ולא ישקוט, אלא יוסיף לעמול ולהתייגע בתורה ובעבודת השי"ת וילך תמיד מחיל אל חיל.

וכמו שאמרו בברכות (סד, א) שהנפטר מחבירו אל יאמר לו "לך בשלום", אלא יאמר לו "לך לשלום", כלומר, שלא יאמר לו שכבר הוא הולך בשלימות, ואינו צריך לעמול ולהתייגע עוד, אלא יאמר לו שילך תמיד אל השלימות, ויוסיף תמיד להתעלות ממדרגה למדרגה.

וזהו הביאור במה שאמרו בסנהדרין (קו, א) "כל מקום שנאמר וישב אינו אלא לשון צער" [והובאו שם כמה דוגמאות לדבר, ואף הפסוק דידן, "וישב

יעקב וגו' ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם", הובא שם], כי הלשון "וישב" מורה על קביעות במקום אחד, וכל מקום שהיתה בו קביעות במקום אחד ולא הוסיפו לילך מדרגה לדרגה דבקו בו הצער וההעדר.

ובזה מיושב מה שאמרו שביקש יעקב לישב בשלוה וקפץ עליו רוגזו של יוסף, כי הישיבה בשלוה ומניעת ההוספה וההליכה מדרגה לדרגה, גורמת לצער והפסד. והדבר מדוקדק ומרומז בלשון "קפץ עליו רוגזו של יוסף", כי שם יוסף מורה על הוספה, כדכתיב (לעיל ל, כד) "ותקרא את שמו יוסף לאמר יוסף ה' לי בן אחר", וכיון שביקש לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזה של ההוספה שהיה לו לעשות. והגם שחלילה לומר כן על יעקב אבינו, בחיר האבות, שבבואו לארץ מגורי אביו לא הוסיף עוד ללכת ממדרגה למדרגה, אך מכל מקום כך יש לנו לדרוש לפי ערכינו בלשון שאמרו חז"ל.

על פי זה הוסיף האבני נזר ליישב מה שנתחבטו המפרשים, מדוע תקנו במצות הדלקת נר חנוכה שהמהדרין מדליקין ביום הראשון נר אחד ומכאן ואילך מוסיף והולך, ולא מצינו כן בשאר מצוות שצריך לנהוג בהם באופן של מוסיף והולך. אלא ביאור הדבר הוא, כי חנוכה רומז לחינוך האדם לעבודת השי"ת, שהרי חנוכה נתקן גם כנגד חנוכת המזבח שהיתה בבית המקדש (עי' דרכי משה סי' תרע סק"א), ואמרו בגמרא (ברכות לג, א) "כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו", ונמצא שהאדם שמחנך את עצמו לעבודת השי"ת, ומיישב ומתקן את דעתו כראוי כדת של תורה, הרי הוא עושה בזה מעין חנוכת המזבח. וידוע כי חינוך פירושו ההתרגלות בדבר (עי' רש"י לעיל יד, יד ד"ה חניכיו), וכשהאדם מתנהג על פי ההרגל הרי הוא עומד בקביעות במקום אחד, ופעולותיו נעשות כמצות אנשים מלומדה, ולכן תקנו דוקא בזה שיהא מוסיף והולך, כלומר, שלא יחזור על מה שעשה אתמול, ולא יעבוד את השי"ת היום מחמת שכבר התרגל לכך מאמש, אלא בכל יום ויום יוסיף לעבוד את השי"ת בהתעוררות חדשה.

### הגאון רבי אברהם בורנשטיין זצ"ל מסאכטשוב (1838-1910)

נולד בפולין בשנת תקצ"ט לאביו הג"ר זאב נחום זצ"ל מחבר ספר "אגודת אשוב". היה חתן האדמו"ר רבי מנחם מענדל מקוצק זצ"ל, והחשיבו כרבו המובהק. כיהן כרב בכמה עיירות, ובשנת תרמ"ג עבר לכהן כרב ואדמו"ר בעיר סאכטשוב. בעיר זו אף הקים ישיבה והעמיד בה תלמידים רבים, ביניהם בעל כלי חמדה. חיבר את הספר "אגלי טל" על מלאכות שבת, ואת הספרים "אבני נזר", "שוע"ת על ד' חלקי שו"ע. נפטר בשנת תר"ע ונקבר בסאכטשוב.



רבי חיים שמואלביץ משמאל

### מאור הזקן

תלמידי חכמים אין להם מנוחה

כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א

סיפר, כי פעם השתתף בברית מילה שבה נכחו גם הרה"ק הבית ישראל מגור זצ"ל והגאון הנודע רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, והנה הוא רואה שהג"ר ח שמואלביץ ניגש אל הבית ישראל ואומר לו: "רבי, ברכני". שאל אותו הבית ישראל: "באיזה ענין אתם מבקשים ברכה?". השיב לו רבי חיים: "אני מבקש שהרבי יברך אותי שתהיה לי הצלחה בלימוד התורה"ק.

"המחזה הזה", אמר האדמו"ר מטאלנא, "הותיר עלי רושם עז ועצום. הנה, תלמיד חכם ותיק וזקן, גאון עצום בכל מכמני התורה, שכבר נתפרסם שמו כאחד מן הגדולים והחשובים שבראשי הישיבות, ואינו נמנה על עדת החסידים, וממילא אין דרכו לחזור אחר ברכותיהם של אדמו"רים, ואף על פי כן הרי הוא עומד ומבקש ברכה מרבי חסידי לעוד הצלחה בתורה. ביום גודלו ומעלתו, אין הוא שוקט על השמרים, אלא מבקש לעלות עוד ועוד במעלות התורה".

## מאור המסורה Lessons for Generations

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לז, א)

*And Yaakov settled in the land of his father's dwelling.* (Bereishis 37:1)

Rashi brings from the *Midrash Rabbah* (34), ועוד דרשו בו, ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, אומר הקדוש ברוך הוא לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים הזוהר—*Yaakov sought to dwell in tranquility, but the turmoil of Yosef sprang upon him. Hashem said: 'Is it not enough for the righteous what is prepared for them in the World to Come; they also seek to dwell in serenity in this world?'*

After suffering so much at the hands of Eisav and Lavan, could Yaakov be blamed for wishing to spend his old age in peace and calm? Additionally, it is obvious that Yaakov – the איש תם יושב אוהלים – did not seek peaceful golden years for the sake of leisure and material pursuits. Yaakov's only wish was to sit in the *oholah shel Torah*, to learn day and night as he did for fourteen years in the *yeshivah* of Shem and Eiver while on the run from Eisav. Isn't this a most worthy aspiration? Why did this cause the tragedy of *mechiras Yosef*?

Rav Yonasan Steif *zt"l* (*Mahari Shteif Al Hatorah*) offers a beautiful *pshat al derech drush*. Yaakov Avinu suffered a lifetime of *yissurim* and persecution. The way he dealt with them left *Klal Yisrael* a *mesorah* of how to act in times of trouble. He engaged in dedicated Torah study for 14 years, denying himself a bed to sleep in; later the Torah relates his dealings with his swindling father-in-law and his

methods of battle and appeasement with his evil brother. Along the way, throughout the decades of *tzaros*, Yaakov instilled in the DNA of his children the ability to maintain their righteousness during trying times.

At last, Yaakov had amassed great wealth and was finally free from the persecution of Eisav and Lavan. Yaakov now saw an opportunity to initiate a new *mesorah* for his progeny, to teach them another lesson. He now had the opportunity to instill in *Klal Yisrael* the ability to withstand the trial of wealth and tranquility. The *pasuk* in Devarim

פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך, ו'ושכחת את ה' אלוקיך וגו'—*Lest you eat and become satiated and you will become haughty and forget Hashem.* Yaakov sought tranquility in order to teach his descendants to remember Hashem even in times of plenty, not to forget our dependence on Hashem and our obligations as His servants.

Rav Steif explains the continuation of the Midrash,

קפץ עליו רוגזו של יוסף. Hashem hinted to Yaakov that his children would not need him to teach this lesson. Yosef Hatzaddik was already destined to teach *Klal Yisrael* this lesson and to teach it well. On the words ויוסף היה במצרים (Shemos 1:5), Rashi asks, do we not already know that Yosef was in Mitzrayim? He explains that these words are written to emphasize that Yosef was the same in his father's house, as a slave in Egypt, and as Pharaoh's viceroy. Throughout his life, Yosef maintained his *tzidkus*. It made no difference whether he was a hopeless slave and prisoner or the *mishneh l'melech*. Yosef's *tzidkus* teaches generations of *Bnei Yisrael* to remain consistent in *avodas Hashem* through every type of *nisayon*.

“ Yaakov sought tranquility in order to teach his descendants to remember Hashem even in times of plenty

## מאור הנסיון Troublesome Neighbors

A man once came the Steipler Gaon

*zt"l* to complain about a troublesome neighbor. He asked the Steipler if he should move to another apartment. The Steipler advised him to *daven* rather than to move. The man initially followed his advice, but before long he could no longer tolerate the situation and moved to a different apartment. He returned not long afterward, telling the Steipler that in his new building he had *far worse* neighbors! Certain



that this was because he had not followed the Steipler's instructions to stay put, he begged the Steipler to remove the *kepeidah* he had toward him.

“My advice not to move was not a directive,” the Steipler answered him, “and I definitely have no *kepeidah*. Your troubles attest to a simple truth. Troubles do not come on their own; they come from Above. To remove them, one must turn to the One who sends them. Trying to circumvent Him and manage on one's own is an exercise in futility.”